

COVID-19 PANDEMİSİ ÖNCESİ VE SONRASINDA SAĞLIK ÇALIŞANLARININ TOPLULUKÇU YETERLİLİK ALGILARININ İNCELENMESİ¹

ANALYSIS OF THE COMMUNITY COLLECTIVE PERCEPTIONS OF HOSPITAL EMPLOYEES BEFORE AND AFTER COVID-19 PANDEMIC

Hakan GÖKÇE

Emsey Hospital, h_gokce08@hotmail.com, İstanbul/Türkiye, ORCID ID:0000-0002-7124-1456

Sibel ORHAN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü,
sibelorhan09@gmail.com, Tekirdağ/Türkiye,
ORCID ID:0000-0002-2892-3865

Halil DEMİR

İstanbul Rumeli Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik
Bölümü, hll_dmr@windowslive.com, İstanbul/Türkiye,
ORCID ID:0000-0001-9374-9739

Okan Anıl AYDIN

Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü,
okananilaydin@gmail.com, İstanbul/Türkiye,
ORCID ID:0000-0001-5992-1611

Muhammet GÜMÜŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü,
muhammetgumus5208@hotmail.com, Sivas/Türkiye,
ORCID ID:0000-0003-1278-6234

Emine KIZILKAYA

Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü,
emine_kizil_37@hotmail.com, Karaman/Türkiye,
ORCID ID:0000-0002-3678-0905

ÖZET

Kişilerin öz-yeterlilik inançları; nasıl düşündüklerini, hissettiklerini, davrandıklarını ve kendilerini nasıl motive ettiklerini belirlemektedir. Öz-yeterlilik bireyin kendisinin, toplumsal yeterlilik ise kişinin üyesi olduğu grubun belli bir işi yapabilme kapasitesine ilişkin algısı olarak ifade edilmektedir. Bu çalışmada Covid-19 pandemisinin toplulukçu yeterlilik algıları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan 7 soruluk demografik form kullanılmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada sağlık çalışanlarının Covid-19 öncesi ve sonrası toplulukçu yeterlilik algılarının değişimleri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini özel bir hastanede çalışan 209 sağlık çalışanıdır. Elde edilen veriler analiz edilirken, betimsel istatistiklere, korelasyon ve fark analizlerine bakılmıştır. Verilerin analizi SPSS 23 programıyla yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve orta kuvvette bir ilişki bulunmuştur. Toplulukçu Yeterlilik Ölçeğinin ve "Kararlılık ve Yılmama", "Birlik ve Dayanışma" ve

"Ortak Bilinç" alt boyutlarının son test puanları, ön test puanlarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak Covid-19'un sağlık çalışanlarını olumsuz olarak etkilediği sonucuna erişebilmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Toplulukçu Yeterlilik, Hastane Çalışanları

ABSTRACT

Self-efficacy beliefs of people; It determines how they think, feel, behave and motivate themselves. Self-efficacy is expressed as the individual's perception of himself, and social competence, of the group's capacity to do a certain job. In this study, the effects of the Covid-19 pandemic on collectivistic competence perceptions were examined. In the study, "Collectivism Competence Scale" and a demographic form with 7 questions prepared by the researcher were used as data collection tools. In this context, the changes in the collectivistic competence perceptions of healthcare workers before and after Covid-19 were examined in this study. The sample of the study is 209 healthcare workers working in a private hospital. While analyzing the obtained data, descriptive statistics, correlation and difference analysis were examined. The analysis of the data was done with the SPSS 23 program. A statistically significant and moderately strong correlation was found between the pre-test and post-test scores of the Collective Competence Scale Total score to the results. It was determined that the post-test scores of the Collective Competence Scale and the sub-dimensions "Determination and Resilience", "Unity and Solidarity" and "Common Consciousness" were lower than the pre-test scores. Based on this, we can conclude that Covid-19 negatively affects healthcare professionals.

Keywords: Covid-19, Collective Competence, Hospital Staff

1. GİRİŞ

Albert Bandura, 1986 yılında "Bilişsel Davranış Değişimi" kapsamında öz-yeterlilik kavramını geliştirmiştir. Bandura (1977) tarafından öz-yeterlilik ile ilgili yazılan makalede şu ifadeler yer almıştır: "Kişinin kendisine uygun davranışı belirlemesi, söz konusu davranış için ne kadar emek vereceği ve bu noktada ortaya çıkacak aksilikler ve engellere karşı nasıl tepkiler göstereceği, öz-yeterlilik algısından etkilenir." Bandura tarafından yapılan çalışmada öz-yeterlilik kavramına ilişkin direkt bir tanımlama yapılmamış olup, yalnızca kavrama yönelik bazı çıkarımlardan bulunulmuştur. 1997 yılına gelindiğinde ise diğer araştırmacılar tarafından da çok sık kullanılan tanımlama kendisi tarafından yapılmıştır. Söz konusu tanımda öz-yeterlilik; kişinin olası durumları idare etmek amacı ile gerekli olan eylemleri belirlemesi ve bunları yürütmesi için kendi kapasitesine olan inancıdır (Bandura, 1997). İnanç; kişinin kendisine ve çevresine doğru veya yanlış olarak yüklemiş olduğu ve kabul ettiği bir kavramdır. Kişi bir hata yaptığında bu hatayla yüz yüze gelmesi ve çözüm bulması için ne gibi girişimlerde bulunacağı ve bu girişimler için ne kadar emek harcayacağı durumu olarak ele alınabilir.(Alabey,2006).

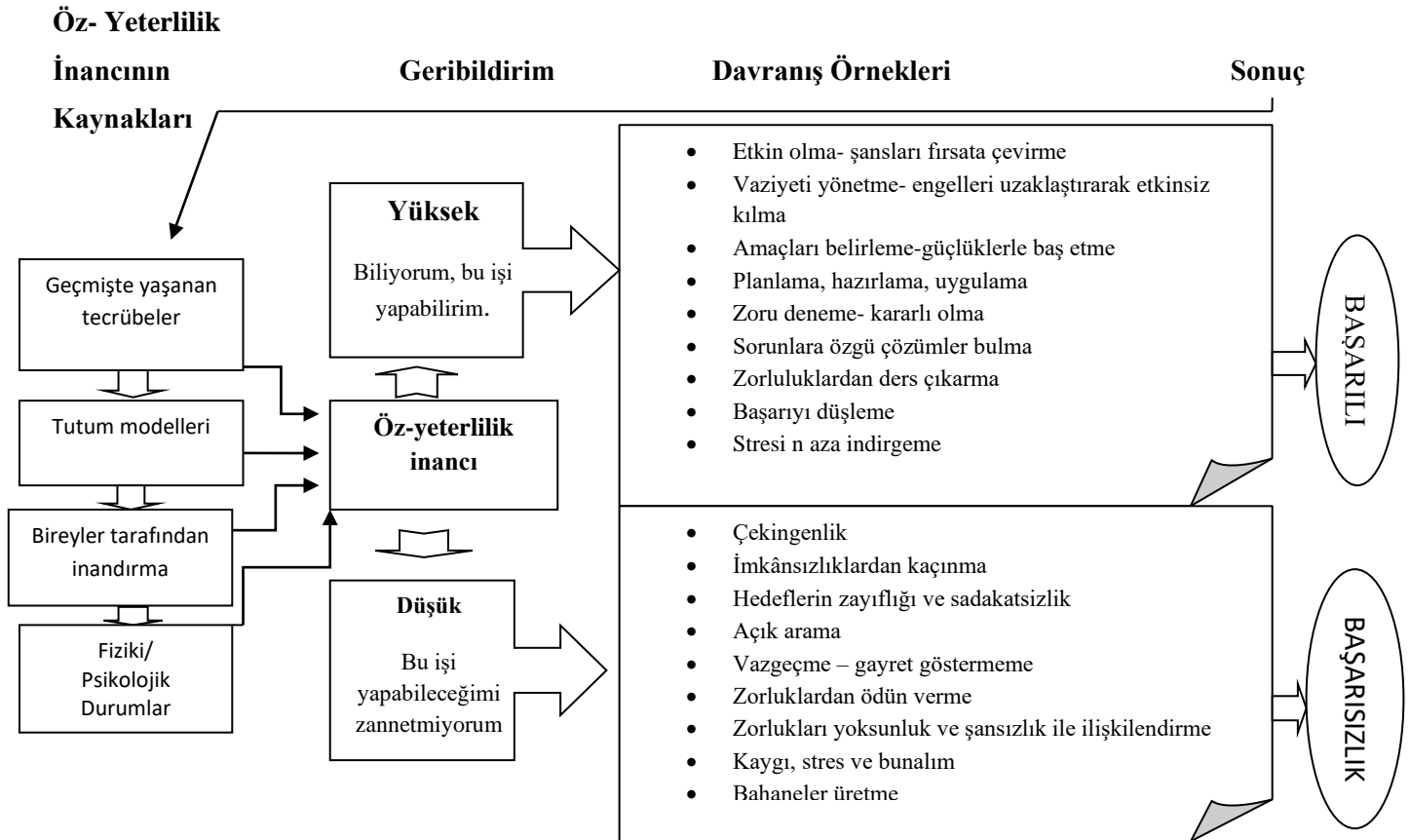
Bireyler hata yaptıkları veya yanılıya düştükleri zamanlarda hızlı bir şekilde öz-yeterlilik duygularını tamir edebilmektedirler. Ancak öz-yeterlilik inancı düşük olan bireyler ise zor işleri kendileri açısından adeta bir tehdit görüp, o işlerden kaçarlar. Herhangi bir çaba gösteremez ve hızlı bir şekilde vazgeçme eğilimi içine girerler. (Çakaloğulları ve Doğan, 2020: 22). Bandura (1997) söz konusu türden kişilerin problemlerin bakışlarının, stres ve kaygı seviyelerinin yüksek olmasından dolayı dar bir bakış açısı ile baktıklarını ifade eder.

Bandura'ya (1998) göre kişilerin öz-yeterlilik inançlarını ortaya koyarak bu kaynakları belirleyen çeşitli unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurları; kişinin davranışları ile elde ettiği deneyimler,

davranışlar sonucu diğerlerinin deneyimlerine şahit olma, davranışlar sonucunda çevrenin verdiği destek, kişinin tüm bu durumlardan elde ettiği ruhsal durumu olarak sıralayabiliriz.

Öz-yeterlilik inancının Albert Bandura'ya göre nasıl ortaya çıktığı Şekil 1'de (Öz-yeterlilik İnancı Mekanizması, Kreitner ve Kinicki,2001) ifade edilmiştir.

Şekil 1: Öz-yeterlilik İnancı Mekanizması

Kaynak: Kreitner ve Kinicki,2001

Öz-yeterlilik kişinin kendisinin, kolektif yeterlilik ise kişinin bağlı olduğu çevredeki arkadaşlarının sorumluluk aldıkları işi ne derece ciddiye alıp yaptığını ortaya koyan bir kavramdır.(Öcal ve Aydın,2009). İncelenen araştırmalar sonucunda gerek öz-yeterlilik kavramının gerek kolektif yeterlilik kavramının motivasyon düzeyini ve motivasyon sonucunda kişinin başarı düzeyini ne kadar arttırdığını görmüş bulunmaktayız. Sonuç olarak yapılan işin performansı önemli derecede etkilediği ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilişsel kurama göre; kişilerin öz-yeterlilik inançları ve elde edilen performans arasında gözle görülür derecede bir ilişki bulunmaktadır(Wood ve Bandura,1989). Bahsettiğimiz kuramda geçen öz-yeterlilik inancı ve performans arasındaki ilişkiyi anlatan birçok araştırma ve tez çalışmasında bu kuramın doğruluğunu kanıtlayacak şekilde sonuçlar elde edilmiştir. (Cervone ve Peake,1986; Judge, Jackson, ShawScott ve Rich, 2007; Pinder,1998; Weinberg,1985).

Bireylerin kişisel öz yeterliliklerinin grup davranış ve dinamiklerine nasıl etki edeceğine ilişkin veriler literatürde vardır. Fakat kolektif yapıdaki insanların toplulukçu yeterlilik seviyelerine dair bilgi nispeten kısıtlıdır. İlhan ve diğerleri (2012) kişisel ruhsal iyi olma durumu ile sosyal iyi olma durumunun kesişim alanının son derece büyük olduğunu fakat kolektif anlamda ruh sağlığı bahse konu olduğunda kişisel ruhsal iyi olma durumu tanımının toplumların ifade edilmesi için yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Toplulukçu yeterlilik ise, bir amaca ulaşmak için gerekli olan edimsel şartları örgütleyip yürütmeye bir grubun sahip olduğu kaynaklarına ilişkin ortaklaşmış inancı olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda toplulukların karşılaştıkları problemleri çözmesi ve toplumsal değişimlerin yaşanması noktasında toplulukçu yeterliliğin etkisinin son derece fazla olduğu söylenebilir.

Gerçekleştirilen araştırmalara göre hem öz yeterlilik hem de toplumsal yeterlilik algısının başarı beklentileri ve doğal olarak da güdülenme seviyesini etkileyerek kişinin performansını arttırabileceği anlaşılmaktadır. Sosyal bilişsel kurama göre kişilerin öz yeterlilik seviyeleri ile performansları arasında güçlü bir ilişki mevcuttur (Bandura ve Wood, 1989; Öcal ve Aydın, 2009).

Toplulukçu yeterlilik kavramı, sosyal bilişsel kavrama göre geliştirilmiş olup, sosyal bilişsel kuramın temel kabulü ise bireylerin edimselliği/tasarrafu şeklindedir. Edimsellik insanların özerkliği olmadığı gibi, davranışlarının direkt çevrenin etkilerinden oluşması da değildir. İnsanlar, topluluk içinde etkili bir özne olup, bu durum topluluğun etkinliğini meydana getirir. Söz konusu etkinlik içerisinde insan çevresini, çevresi de insana etki eder. Toplulukçu yeterlilik (Bandura, 1997), tespit edilen bir amaca ulaşmak için gerekli davranışları örgütleyip yürütmeye bir grubun kendi kaynaklarına ilişkin ortaklaşmış inancı olarak ifade edilmiştir.

Kişisel öz yeterlilikteki gibi, topluluğun yeterlilik inancı ile hedefe ulaşma olasılığı arasında paralellik vardır. Toplumu oluşturan kişilerin sorunları giderme ve değişimi oluşturmada kendisini sorumlu ve etkili olarak görmesi, yeterlilik algısının temelidir. Toplulukçu yeterlilik, belirlenen ilişki dinamiklerine göre oluşan bir durum olup, üyelerin kendi aralarındaki etkileşimi ve eşgüdümünü temel olarak meydana gelir. Gruplar içinde akrabalık ve arkadaşlık gibi bağların haricinde iletişimi, bir topluluğun özgül hedeflerde ortaklaşmasını, bireylerin birbirlerinden etkilenmesini ve yeni öğrenmelerini ilgilendirmektedir. Kişilerin öz yeterlilik seviyelerinin toplamından fazla veya eksik olabilen topluluğun yeterlilik inancı, topluluk üyelerinin etkileşimi ve eşgüdüm seviyesine bağlıdır (Bandura, 1997).

Üyeler arasında yeterli seviyede etkileşim yoksa veya üyelerin her birinin topluluğa katkısı doğru olarak yönlendirilmiyorsa, üyelerin kişisel öz yeterliliklerinin yüksek olması, toplulukçu yeterliliğin yükselmesini sağlamaz. Bireysel öz yeterliliği fazla olan üyelerin topluluğa dair yeterlilik inancının yüksekliği, topluluğun karar alma ve eylemlilik süreçlerine daha fazla dâhil olmasını ve katkısının dikkate alınmasına ilişkin inancı pekiştirir. Kişilerin içinde yer aldıkları topluluğun yeterliliğine ilişkin inancı ve o topluluğun geleceğine dair düşünceleri, mevcut kaynakların nasıl kullanılacağını ve yakın zamanda sonuç vermeyen eylemlerin sonrasında topluluğu kararlılık ve ısrarını belirler (Yıldırım vd. 2020: 168).

Sampson vd. (1997) tarafından geliştirilen “Neighborhood Collective Efficacy Scale (Mahalle Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği)” bu kavramın geçerliliğine dair yapılan araştırmalarda en sık kullanılan değerlendirme aracıdır. Sampson (2003), kentlerde bulunan mahallelerin (neighborhood)

artık güçlü ve yakın bağların olduğu sosyal bağlar olmadığını, bunun yanında mahallelerde halen informal sosyal kontrolün ve güven ilişkisinin geçerli olduğunun altını çizmiştir. Bu bağlamda toplulukçu yeterlilik kavramı, sosyal bağlılık-socialcohesion- ve güven” ve “informal sosyal kontrol” alt boyutları üzerinden tanımlanmıştır. Özellikle mahalle temelinde suç davranışının incelendiği, çocuk ve gençlerin davranışlarının üzerine oluşturulan bir toplulukçu yeterlilik ölçeği geliştirilmiştir (Sampson vd. 1997).

ABD'nin Chicago eyaletinin metropol olarak ifade edilen mahallelerinde gerçekleştirilen ve bahsedilen ölçeğin kullanılmış olduğu alan taramasında göç öyküsü, etnisite, yoksulluk, yaş, işsizlik, ev sahipliği ve aile yapısı gibi değişkenlerin kişilerin davranışları üzerindeki etkisinde toplulukçu yeterliliğin bir aracı değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ohmer ve Beck (2006) tarafından Sampson'ın (1997) toplulukçu yeterlilik tanımı, “mahallede toplulukçu yeterlilik” olarak ifade edildikten sonra “örgütsel toplulukçu yeterlilik – organizationalcollectiveefficacy” tanımını tavsiye edilmiştir. Dolayısıyla örgütsel toplulukçu yeterlilik, bir örgütün veya grubun problem çözme yeteneği ile ilgili algısı ve üyelerinin hayatlarını iyi hale getirme yetisi olarak belirtilmiştir.

Bu araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının toplulukçu yeterlilik algıları Covid-19 öncesi ve sonrası şeklinde değerlendirilmiştir. Covid-19 ilk olarak 2019 yılında Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. Sonrasında tüm dünya çapına yayılarak COVID-19 pandemisine yol açmıştır. Günümüzde 21 Eylül 2020 itibari ile toplam vaka sayısı dünya çapında 31 milyon kişiyi aşmış, Covid-19 kaynaklı ölüm sayısı ise 1 milyona dayanmıştır.

Türkiye'de ise vaka sayısı 300.000'i aşmıştır. Covid-19 kaynaklı ölüm sayısı ise 7.500'ün üzerindedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Genel tarama modelleri evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan taramadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul Emsey Hospital'da çalışan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul Emsey Hospital'de çalışan 209 sağlık çalışanı oluşturmuştur.

2.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan 7 soruluk demografik form kullanılmıştır.

Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği: Ölçek İlhan ve diğerleri (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte toplamda 26 madde yer almaktadır. Likert tipinde geliştirilen ölçekte maddeler; hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, tümüyle katılıyorum olarak işaretlenerek cevaplanmaktadır. Ölçek 3 alt boyuttan (Kararlılık ve yılma, birlik ve dayanışma, ortak bilinç) oluşmaktadır. Buna bağlı olarak, (faktör yüklerine göre sıraları) 20., 22., 17., 18., 21., 16., 23., 25., 19. ve 24. maddeler kararlılık ve yılma alt boyutu; 9., 11., 10., 13., 5., 26., 7., 12., 2., 15. maddeler birlik ve dayanışma

alt boyutu; 1., 3., 8., 6., 14. ve 4. maddeler ise ortak bilinç alt boyutu içerisinde yer almaktadır. Ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın analizi SPSS 23 programında, % 95 güvenilirlik düzeyine göre yapılmıştır. Ölçeklere ilişkin elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğunun tespit edilebilmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Normal dağılıma uygunluk gösteren puanlar için Pearson Korelasyon, normal dağılım göstermeyen Ortak Bilinç alt boyut puanı için Spearman's Rho değerine bakılmıştır. Sonrasında ön test son test korelasyon analizi yapılmıştır. Demografik verileri değerlendirirken ise t-testi ve ANOVA testlerinden yararlanılmıştır.

2.5. Güvenilirlik Analizi

Bu bölümde ankette yer alan ölçeğin güvenilirlik katsayısı yer almaktadır.

Tablo 1. Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Güvenilirlik Analizi

	Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği (Ön Testi)	0,885	26
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği (Son Testi)	0,964	26

Güvenilirlik analizi sonucuna elde edilmiş olan Cronbach's alfa değerlerine göre, Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği oldukça güvenilirdir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı

	N	%	
Yaş	25 ve altı	75	35,90
	26-35	81	38,80
	36-45	36	17,20
	46 ve üzeri	17	8,10
Cinsiyet	Kadın	162	77,50
	Erkek	47	22,50
	Hemşire	80	38,30
Meslek	Ebe	5	2,40
	Laborant	5	2,40
	Hasta Bakıcı	17	8,10
	Servis	1	0,50
	Şoför	7	3,30
	Destek Hiz.	5	2,40
	İK	1	0,50
	ATT	5	2,40
	Psikolog	2	1,00

	Hasta Kabul	55	26,30
	Arşiv	2	1,00
	Tercüman	7	3,30
	Lojistik	2	1,00
	Finans Muhasebe	8	3,80
	Radyoloji Tek.	3	1,40
	FTR	4	1,90
	Bekâr	91	43,80
Medeni Durum	Evli	108	51,90
	Boşanmış/Dul	9	4,30
	1 yıl altı	9	4,30
Kurumda Görev Süresi	1-5 yıl	132	63,20
	6-10 yıl	68	32,50
	1-5 yıl	109	52,20
Toplam Hizmet Süresi	6-10 yıl	51	24,40
	11-20 yıl	33	15,80
	20 yıl üzeri	16	7,70

Tabloda katılımcıların demografik forma verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir. Buna göre katılımcıların %38,8'i 26-35 yaş aralığında ve %35,9'u 25 yaş ve altındadır. %77,5'lik bir çoğunluğu kadın katılımcılar meydana getirmektedir. Meslek gruplarının dağılımında %38,3'lik oran ile hemşireler ilk sırada yer alırken onu %26,3 ile hasta kabul takip etmektedir. Katılımcıların %51,9'u evli ve %43,8'i bekârdır. Mevcut kurumda çalışma süresi grupları arasında 1-5 yıl arası çalışanlar % 63,2'lik oran ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Toplam hizmet süresi bakımından da 1-5 yıl arası çalışanların oranı %52,2'dir.

Tablo 2. Betimleyici İstatistikler

	ort.	ss.	min.	maks.	Çarpıklık	Basıklık
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	37,96	7,29	11,00	75,00	-0,210	3,921
Birlik ve Dayanışma(Ö)	37,90	6,07	14,00	50,00	-1,101	2,365
Ortak Bilinç(Ö)	22,16	5,12	8,00	65,00	2,158	23,302
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği						
Toplam(Ö)	98,01	16,07	41,00	144,00	-0,813	1,803
Kararlılık ve Yılmama(S)	36,65	8,45	10,00	50,00	-1,045	1,437
Birlik ve Dayanışma(S)	36,49	8,33	10,00	50,00	-0,962	0,914
Ortak Bilinç(S)	21,28	6,15	6,00	64,00	1,031	10,548
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği						
Toplam(S)	94,42	21,59	26,00	143,00	-0,861	0,974

(Ö) ön test (S) son test

Ölçeklere ilişkin elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğunun tespit edilebilmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre Kararlılık ve Yılmama, Birlik ve Dayanışma alt boyutları ile Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği toplam puanları hem ön hem son test için normal dağılıma uygunluk göstermektedir. Bu nedenle parametrik yöntemler tercih edilmiştir. Ortak Bilinç alt boyutu ise hem ön test hem son test puanlarında normal dağılıma uygunluk göstermediği için bu alt boyutun analizlerinde parametrik olmayan testler tercih edilmiştir.

Tablo 4. Ön Test-Son Test Korelasyon Analizi

	r	p
Kararlılık ve yılmama (Ön Test-Son Test)	0,649	0,000*
Birlik ve dayanışma (Ön Test-Son Test)	0,633	0,000*
Ortak Bilinç (Ön Test-Son Test)	0,585	0,000*
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam (Ön Test-Son Test)	0,690	0,000*

Tabloda ölçek puanlarının ön test-son test sonuçlarının ilişki testi sonuçları görülmektedir. Normal dağılıma uygunluk gösteren puanlar için Pearson Korelasyon, normal dağılım göstermeyen Ortak Bilinç alt boyut puanı için Spearman's Rho değerine bakılmıştır. Buna göre 0-0.25 çok zayıf, 0.26-0.49 zayıf, 0.50-0.69 orta, 0.70-0.89 yüksek, 0.90-1.00 ise çok yüksek ilişki anlamına gelmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Buna göre;

Kararlılık ve Yılmama alt boyut puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ve orta kuvvette ($r = 0,649$) bir ilişki bulunmaktadır.

Birlik ve Dayanışma alt boyut puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ve orta kuvvette ($r = 0,633$) bir ilişki bulunmaktadır.

Ortak Bilinç alt boyut puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ve orta kuvvette ($r = 0,585$) bir ilişki bulunmaktadır.

Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ve orta kuvvette ($r = 0,690$) bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 5. Ölçek Puanlarının Bağımlı Gruplar Testi Sonuçları

	ort.	ss.	t	p
Kararlılık ve yılmama (Ö)	37,96	7,29	2,839	0,005*
Kararlılık ve yılmama(S)	36,65	8,45		
Birlik ve dayanışma(Ö)	37,90	6,07	3,132	0,002*
Birlik ve dayanışma(S)	36,49	8,33		
Ortak Bilinç(Ö)	22,16	5,12	-2,959	0,003*

Ortak Bilinç(S)	21,28	6,15		
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(Ö)	98,01	16,07	3,321	0,001*
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	94,42	21,59		

Tabloda ölçeklerin ön test ve son test puanların normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için bağımlı örneklem t testi ile normal dağılım göstermeyen Ortak Bilinç alt boyut puanı için ise bağımlı örneklem Wilcoxon testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Buna göre;

Kararlılık ve Yılmama alt boyutunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, son test puanları (36,65) ön test puanlarına göre (37,96) daha düşüktür.

Birlik ve Dayanışma alt boyutunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, son test puanları (36,49) ön test puanlarına göre (37,90) daha düşüktür.

Ortak Bilinç alt boyutunun ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, son test puanları (21,28) ön test puanlarına göre (22,16) daha düşüktür.

Toplulukçu Yeterlilik Ölçeğinin ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, son test puanları (98,01) ön test puanlarına göre (94,42) daha düşüktür.

Tablo 6. Ölçek Puanlarının Katılımcıların Yaşları Bakımından Karşılaştırılması

	25 ve altı		26-35		36-45		46 ve üzeri		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	37,56	7,41	38,03	7,97	38,69	6,46	37,82	5,10	0,199	0,897
Birlik ve Dayanışma(Ö)	37,57	6,86	37,49	5,96	39,28	5,11	38,35	4,47	0,842	0,472
Ortak Bilinç(Ö)	21,33	4,50	22,32	6,41	22,89	3,73	23,47	2,24	3,890	0,274
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(Ö)	96,47	16,91	97,84	17,12	100,86	13,94	99,65	10,59	0,667	0,573
Kararlılık ve Yılmama(S)	35,89	8,86	37,11	8,99	37,42	7,37	36,12	6,15	0,398	0,754
Birlik ve Dayanışma(S)	35,88	8,03	36,43	9,26	37,56	7,74	37,24	6,23	0,374	0,772
Ortak Bilinç(S)	20,96	7,55	21,05	5,89	22,11	4,36	22,00	3,30	2,585	0,460
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	92,73	22,02	94,59	23,56	97,08	18,96	95,35	15,04	0,344	0,793

Tabloda katılımcıların yaşlarına göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyen Ortak Bilinç alt

boyutu için ise Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre yaş grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 7. Ölçek Puanlarının Katılımcıların Cinsiyetleri Bakımından Karşılaştırılması

	Kadın		Erkek		t	p
	ort.	ss.	ort.	ss.		
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	36,81	6,87	41,92	7,38	-4,411	0,000*
Birlik ve Dayanışma(Ö)	37,27	5,78	40,09	6,57	-2,852	0,005*
Ortak Bilinç(Ö)	21,82	5,32	23,34	4,21	3,166	0,002*
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(Ö)	95,89	15,61	105,34	15,62	-3,653	0,000*
Kararlılık ve Yılmama(S)	35,82	8,75	39,51	6,65	-3,108	0,002*
Birlik ve Dayanışma(S)	35,86	8,57	38,68	7,11	-2,284	0,025*
Ortak Bilinç(S)	20,88	6,41	22,64	4,98	2,141	0,032*
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	92,56	22,27	100,83	17,83	-2,639	0,010*

Tabloda katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için t testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyen Ortak Bilinç alt boyutu için ise Mann Whitney U testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Buna göre;

Cinsiyet grupları arasında Kararlılık ve Yılmama alt boyut puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, erkeklerin Kararlılık ve Yılmama alt boyut puanları ön test ve son testlerde kadınlardan daha yüksektir.

Cinsiyet grupları arasında Birlik ve Dayanışma alt boyut puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, erkeklerin Birlik ve Dayanışma alt boyut puanları ön test ve son testlerde kadınlardan daha yüksektir.

Cinsiyet grupları arasında Ortak Bilinç alt boyut puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, erkeklerin Ortak Bilinç alt boyut puanları ön test ve son testlerde kadınlardan daha yüksektir.

Cinsiyet grupları arasında Toplulukçu Yeterlilik Ölçek puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, erkeklerin Toplulukçu Yeterlilik Ölçek puanları ön test ve son testlerde kadınlardan daha yüksektir.

Tablo 8. Ölçek Puanlarının Katılımcıların Medeni Durumları Bakımından Karşılaştırılması

	Bekâr		Evli		Boşanmış/Dul		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	37,18	7,19	38,44	7,61	39,56	3,50	0,976	0,379
Birlik ve Dayanışma(Ö)	36,96	6,70	38,67	5,61	38,11	3,66	1,978	0,141
Ortak Bilinç(Ö)	21,17	4,54	22,95	5,64	22,22	1,86	3,691	0,158
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği	95,30	16,54	100,07	16,02	99,89	7,24	2,260	0,107

Toplam(Ö)

Kararlılık ve Yılmama(S)	35,87	9,06	37,11	7,95	38,56	8,57	0,773	0,463
Birlik ve Dayanışma(S)	36,03	8,47	36,67	8,32	38,67	7,83	0,464	0,629
Ortak Bilinç(S)	21,13	7,33	21,27	5,18	22,67	4,36	1,245	0,537
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	93,03	22,86	95,05	20,75	99,89	20,33	0,517	0,597

Tabloda katılımcıların medeni durumlarına göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyen Ortak Bilinç alt boyutu için ise Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre medeni durum grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 9. Ölçek Puanlarının Katılımcıların Mevcut Kurumlarında Görev Süreleri Bakımından Karşılaştırılması

	1 yıl altı		1-5 yıl		6-10 yıl		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	40,33	9,62	37,46	6,89	38,62	7,71	1,071	0,344
Birlik ve Dayanışma(Ö)	39,67	6,73	37,70	6,21	38,06	5,75	0,476	0,622
Ortak Bilinç(Ö)	23,22	4,38	21,64	4,28	23,02	6,48	3,120	0,210
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(Ö)	103,22	16,16	96,80	16,00	99,69	16,15	1,225	0,296
Kararlılık ve Yılmama(S)	38,00	7,40	36,42	9,13	36,91	7,22	0,196	0,822
Birlik ve Dayanışma(S)	38,22	6,69	36,24	8,87	36,77	7,45	0,292	0,747
Ortak Bilinç(S)	26,44	14,72	20,83	5,82	21,46	4,62	0,433	0,805
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	102,67	23,02	93,49	22,90	95,13	18,62	0,816	0,444

Tabloda katılımcıların mevcut kurumlarında görev sürelerine göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyen Ortak Bilinç alt boyutu için ise Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre görev süresi grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 10. Ölçek Puanlarının Katılımcıların Toplam Hizmet Süreleri Bakımından Karşılaştırılması

	1-5 yıl		6-10 yıl		11-20 yıl		20 yıl üzeri		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Kararlılık ve Yılmama (Ö)	37,42	7,54	39,31	7,87	38,18	6,48	36,81	4,69	0,925	0,430
Birlik ve Dayanışma(Ö)	37,75	6,63	37,45	6,27	39,15	4,18	37,75	4,65	0,582	0,627
Ortak Bilinç(Ö)	21,42	4,54	23,00	7,24	22,91	3,49	22,94	2,52	2,729	0,435
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(Ö)	96,60	17,10	99,77	17,25	100,24	12,41	97,50	11,01	0,698	0,554

Kararlılık ve Yılmama(S)	35,77	9,77	37,59	6,86	38,15	6,43	36,50	6,76	0,950	0,417
Birlik ve Dayanışma(S)	35,65	9,20	37,16	8,04	37,85	6,13	37,31	6,74	0,820	0,484
Ortak Bilinç(S)	20,80	7,39	21,43	4,98	22,18	3,96	22,19	3,39	2,568	0,463
Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam(S)	92,22	24,63	96,18	19,06	98,18	15,85	96,00	16,35	0,850	0,468

Tabloda katılımcıların toplam hizmet sürelerine göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluk gösteren ölçek ve alt boyut puanları için ANOVA testi, normal dağılıma uygunluk göstermeyen Ortak Bilinç alt boyutu için ise Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılması görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre hizmet süresi grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada dünya çapında etkisini gösteren Covid-19 öncesi ve sonrası sağlık çalışanlarının toplulukçu yeterlilik algılarının değişimleri incelenmiştir. Katılımcıların %38,8'i 26-35 yaş aralığında ve %35,9'u 25 yaş ve altındadır. Katılımcıların çoğunluğu (% 77,5) kadın çalışanlardır. Meslek gruplarının dağılımında %38,3'lik oran ile hemşireler ilk sırada yer almaktadır. Mevcut kurumda çalışma süresi grupları arasında 1-5 yıl arası çalışanlar % 63,2'lik oran ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Toplam hizmet süresi bakımından da 1-5 yıl arası çalışanların oranı %52,2'dir.

Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Toplam puanının ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve orta kuvvette bir ilişki bulunmuştur.

Toplulukçu Yeterlilik Ölçeğinin ve "Kararlılık ve Yılmama", "Birlik ve Dayanışma" ve " Ortak Bilinç" alt boyutlarının son test puanları, ön test puanlarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak Covid-19'un sağlık çalışanlarını olumsuz olarak etkilediği sonucuna erişebilmekteyiz.

Analiz sonuçlarına göre yaş grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Çakaloğulları ve Doğan (2020) ve Turgut (2017) araştırmalarında yaş ile toplulukçu yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptayamamıştır. Bu sonuçlar ile çalışmamız uyumludur.

Erkeklerin Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği ve alt boyut puanları ön test ve son testlerde kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çakaloğulları ve Doğan (2020) ve Turgut (2017) erkeklerin "ortak bilinç" puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgular çalışmamızla uyumludur. Buna göre erkeklerin Covid-19 pandemisine karşı kadınlara göre daha iyi başa çıktıkları sonucuna ulaşılabilir.

Medeni durum grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Çakaloğulları ve Doğan (2020) ve Turgut (2017) araştırmalarında medeni durum ile toplulukçu yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptayamamışlardır. Bu sonuçlar ile çalışmamız uyumludur.

Yapılan analiz neticesinde görev ve hizmet süresi grupları arasında ölçek puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Çakaloğulları ve Doğan (2020) ve Turgut (2017)

araştırmalarında hizmet süresi ile toplulukçu yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirleyememişlerdir. Bu sonuç ile çalışmamız uyumludur.

Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Toplulukçu yeterlilik ölçeği farklı sağlık kuruluşlarında daha geniş örneklemlemler ile yapılması önerilebilir.
- Türkiye'de toplulukçu yeterlilik ölçeği çok sınırlı çalışmada yer aldığından dolayı bu konuda farklı çevrelerde ve farklı değişkenlerle olan ilişkileri incelenebilir.
- Covid-19 sürecinde yoğun stres ve iç temposu altında çalışan sağlık çalışanlarının durumlarını ölçmek üzere iç tatmini, tükenmişlik, örgütsel bağlılık vb. değişkenler sonraki araştırmalarda incelenmelidir.
- Analiz neticesinde kadınların bu süreçten daha fazla etkilendiği belirlenmiştir. Bu durumun önüne geçmek adına adımlar atılmalıdır. Çalışanların daha planlı ve mümkün olan en iyi koşullarda çalışması konusunda çalışmalar acilen yapılması gerekmektedir.
- Sağlık alışanlarının çalışma koşullarını iyileştirici adımlar devlet, yerel yönetimler ve sağlık kurumlarının ortaklaşa çalışmaları ile atılmalıdır.
- Covid-19'un sağlık personeli arasındaki ruhsal hasarını azaltmak için, Wuhan'da ruh sağlığı çalışanları ruhsal müdahale ekipleri kurarak broşürler, danışmanlık ve psikoterapi sağlamak da dahil olmak üzere bir dizi ruhsal hizmet sağlamışlardır. Bu projenin Türkiye'de de yapılması önerilmektedir.
- Son olarak Covid-19 meslek hastalıkları arasında kabul edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Alabey, E. (2006). İlköğretim Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen ile İlgili Öz Yeterlilik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi. Yedi Tepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1):30-40.

Bandura, A. & Wood, R. E. (1989). "Effect of Perceived Controllability and Performance Standards on Self Regulation of Complex Decision Making", Journal of Personality and Social Psychology, 56:805-814.

Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: the Exercise of Control, Freeman, New York.

Bandura, A. (1998). Health Promotion From The Perspective of Social Cognitive Theory. Psychology and Health, 13(4):623-649.

Cervone, D., Peake, E. K. (1986). Anchoring, Efficacy, and Action: The Influence of Judgmental Heuristics on Self-Efficacy Judgments and Behavior. Journal of Personality and Social Psychology, 50:492- 501.

akaloğulları, N. & Doğan, B. Y. (2020). "Hastane alışanları Örnekleminde Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik alışması", Kriz Dergisi, 28(1): 21-32 .

İlhan, İ.Ö., Yıldırım, F., Gündoğar, D., Çolak, M., Yüce, S., Dertli, N. &Doğan, Y.B. (2012). "Sosyal İyi Olma Hali Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", 48. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitabı, Bursa, 09-13 Ekim 2012.

Judge, T. A., Jackson, C. L., Shaw, J. C., Scott, B. A., Rich B. L. (2007). Self-EfficacyandWork-RelatedPerformance: TheIntegral Role of IndividualDifferences. Journal of AppliedPsychology, 91(1):107-127.

Kreitner, R., Kinicki A. (2001). OrganizationalBehavior. 5. Bsk, IrwinMcGraw-Hill, 143

Ohmer, M. &Beck, E. (2006). "CitizenParticipation in NeighborhoodOrganizations in PoorCommunitiesanditsRelationshipptoNeighborhoodandOrganizationalCollectiveEfficacy",Journal of SociologyandSocialWelfare, 33(1) 179-202.

Öcal, H.& Aydın, O. (2009). "Spor Takımlarında Kolektif Yeterlik, Öz-Yeterlik ve Sargınlık Algıları ile Başarı Algı ve Beklentileri Arasındaki İlişkiler", Edebiyat Fakültesi Dergisi, 26(2):155-174.

Pinder C. C. (1998).WorkMotivation in OrganizationalBehavior. New Jersey: Hall, Inc.

Sampson,R.J.(2003)."TheNeighborhoodContextofWell-Being",PerspectivesinBiologyandMedicine, 46(3), 53-S64.

Sampson, R.J., Raudenbush, S.W. &Earls, F. (1997)."NeighborhoodsandViolentCrime: A Multi Level Study of CollectiveEfficacy",Science, 277, 918-924.

Turgut, N. (2017). "Hastanede Çalışan Hemşire ve Sağlık Personeli Örnekleminde "Sosyal İyi Olma Hali Ölçeği" ve "Toplulukçu Yeterlilik Ölçeği" Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", Yüksek Lisans Tezi. Türkiye Cumhuriyeti Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, F., İlhan, Ö.İ. &Kuzugüdenlioğlu, D. (2020). "Mahalle Bağlamında Genel Toplulukçu Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", Emek Araştırma Dergisi (GEAD), 11(17), 165-184.

Weinberg, R.(1985).RelationshipBeetween Self-Efficacyand Cognitive Strategies in Enhancing Endurance Performance. International Journal of SportPsychology, 17:280-292.